
Kava in proizvodi iz kave – Slovar

Coffee and coffee products – Vocabulary

Cafés et dérivés – Vocabulaire

**iTeh STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)**

[SIST ISO 3509:2011](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

NACIONALNI UVOD

Standard SIST ISO 3509 (sl), Kava in proizvodi iz kave – Slovar, 2011, ima status slovenskega standarda in je istoveten mednarodnemu standardu ISO 3509 (en), Coffee and coffee products – Vocabulary, 2005.

Ta standard nadomešča SIST ISO 3509:1995.

NACIONALNI PREDGOVOR

Mednarodni standard ISO 3509:2011 je pripravil tehnični odbor ISO/TC 34 Živila. Slovenski standard SIST ISO 3509:2011 je prevod mednarodnega standarda ISO 3509:2005. V primeru spora glede besedila slovenskega prevoda v tem standardu je odločilen izvorni mednarodni standard v angleškem jeziku. Slovenski prevod SIST ISO 3509:2011 je pripravil tehnični odbor SIST TC/KŽP Kmetijski pridelki in živilski proizvodi.

Odločitev za izdajo tega standarda je 1. februarja 2011 sprejel SIST/TC KŽP Kmetijski pridelki in živilski proizvodi.

OSNOVA ZA IZDAJO STANDARDARDA

- privzem standarda ISO 3509:2005

PREDHODNA IZDAJA

- SIST ISO 3509:1995, Kava in proizvodi iz kave – Slovar

OPOMBI

- Povsod, kjer se v besedilu standarda uporablja izraz »mednarodni standard«, v SIST ISO 3509:2011 to pomeni »slovenski standard«.
- Uvod in nacionalni predgovor nista sestavni del standarda.

VSEBINA	Stran
Predgovor	4
Področje uporabe	5
1 Splošni izrazi za kavo	5
2 Izrazi, povezani s kavo	6
3 Deli neposušene kave	8
4 Deli posušene kave	8
5 Surova kava.....	9
5.1 Morfološke značilnosti	9
5.2 Tuje primesi	9
5.3 Napake, ki izvirajo iz kave	10
5.4 Nepravilno oblikovana zrna	10
5.5 Zrna nepravilnega videza	11
5.6 Kave z napako v okusu	13
6 Pražena kava.....	13
7 Postopki predelave	13
Literatura.....	16
Abecedni seznam slovenskih izrazov.....	17
Abecedni seznam angleških izrazov.....	19
Abecedni seznam francoskih izrazov.....	21

[SIST ISO 3509:2011](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)
<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

Predgovor

ISO (Mednarodna organizacija za standardizacijo) je svetovna zveza nacionalnih organov za standarde (članov ISO). Mednarodne standarde ponavadi pripravljajo tehnični odbori ISO. Vsak član, ki želi sodelovati na določenem področju, za katero je bil ustanovljen tehnični odbor, ima pravico biti zastopan v tem odboru. Pri delu sodelujejo tudi mednarodne vladne in nevladne organizacije, povezane z ISO. V vseh zadevah, ki so povezane s standardizacijo na področju elektrotehnike, ISO tesno sodeluje z Mednarodno elektrotehniško komisijo (IEC).

Mednarodni standardi so pripravljani v skladu s pravili, podanimi v 2. delu Direktiv ISO/IEC.

Glavna naloga tehničnih odborov je priprava mednarodnih standardov. Osnutki mednarodnih standardov, ki jih sprejmejo tehnični odbori, se pošljejo vsem članom v glasovanje. Za objavo mednarodnega standarda je treba pridobiti soglasje najmanj 75 odstotkov članov, ki se udeležijo glasovanja.

Opozoriti je treba na možnost, da je lahko nekaj elementov tega dokumenta predmet patentnih pravic. ISO ne prevzema odgovornost za identifikacijo katerih koli ali vseh takih patentnih pravic.

ISO 3509 je pripravil tehnični odbor ISO/TC 43 Živila, pododbor SC 15 Kava.

Ta četrta izdaja razveljavlja in nadomešča tretjo izdajo (ISO 3509:1989), ki je bila tehnično revidirana.

iTeh STANDARD PREVIEW (standards.iteh.ai)

SIST ISO 3509:2011

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

Kava in proizvodi iz kave – Slovar

Področje uporabe

Ta mednarodni standard definira splošno uveljavljene izraze v zvezi s kavo in s proizvodi iz kave.

1 Splošni izrazi za kavo

1.1

kava

plodovi in semena rastlin iz rodu *Coffea*, večinoma gojenih vrst, ter tudi proizvodi iz teh plodov in semen na različnih stopnjah predelave in uporabe, ki so namenjeni za široko porabo

OPOMBA: Ta izraz se uporablja za proizvode, kot so kavini plodovi, suhi kavini plodovi, kava v pergamentni luskini, surova kava, polirana kava, dekofeinizirana kava, pražena kava v zrnju ali mleta, kavin ekstrakt, instant kava in kavin napitek.

1.2

običajna kava

homogen lot kavnih semen, razen petih kategorij primesi, definiranih kot »napake«, ki so:

- tuje primesi, ki ne izvirajo iz kavinega ploda,
- tuje primesi, ki ne izvirajo iz kavinega zrna,
- nepravilno oblikovana zrna,
- zrna nepravilnega videza,
- kava z napako v okusu

OPOMBA 1: Ta definicija za izraz kava je bila razvita s končnim ciljem pridobiti tako skodelico kave, da bo z njo potrošnik zadovoljen in bo v skladu z dobro trgovsko prakso.

OPOMBA 2: ISO 10470 podaja podroben opis napak prisotnih v surovi kavi.

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

1.2.1

kava arabika

kava botanične vrste *Coffea arabica* L.

OPOMBA: Nekatere sorte kave arabika so:

- Bourbon: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., tradicionalne sorte v vzhodni Afriki in Braziliji;
- Typica: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., selekcionirane sorte v Indoneziji in večinoma gojene sorte v Srednji in Južni Ameriki (poimenovana tudi Arabica (Brazilija), Blue Mountain (Jamajka));
- Mundo Novo: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena s križanjem med sortama Bourbon in Typica;
- Mokka: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., ki se ne goji več;
- Caturra: kava botanične vrste *Coffea arabica* L. iz sorte Bourbon, pridobljena z mutagenozo;
- Timor Hybrid: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena z naravno interspecifično hibridizacijo med *C. canephora* in *C. arabica*, najdena v Vzhodnem Timorju;
- Catimor: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena s križanjem med sortama Caturra in Timor Hybrid;
- Catuai: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena s križanjem med Mundo Novo in Caturra, selekcionirana v Braziliji;
- Icatu: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena s hibridizacijo med *C. canephora* in povratnim križanjem v *C. arabica*;
- Colombia: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., sorta Catimor, selekcionirana v Kolumbiji;
- CR95: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., sorta Catimor, selekcionirana v Kostariki;
- Ruiru II: kava botanične vrste *Coffea arabica* L., pridobljena s križanjem med *C. arabica* in Catimor (kava, odporna proti bolezni kavinih češenj).

1.2.2

kava robusta

kava botanične vrste *Coffea canephora* Pierre ex A. Froehner z nekaj sortami in kultivarji te vrste

OPOMBA: Conillon je kava botanične vrste *Coffea canephora* Pierre ex A. Froehner, sorta Kouillou ali Kouilou, gojena v Braziliji in na Madagaskarju.

1.2.3

kava liberika

kava botanične vrste *Coffea liberica* Hiern

OPOMBA: Obseg mednarodnega trgovanja s to kavo je količinsko nepomemben.

1.2.4

kava ekscelza

kava botanične vrste *Coffea dewevrei* De Wild in Durand var. *excelsa* Chevalier

OPOMBA: Obseg mednarodnega trgovanja s to kavo je količinsko nepomemben.

1.2.5

kava arabusta

hibrid interspecifične kave *Coffea arabica* x *Coffea canephora* Capot in Ake Assi

2 Izrazi, povezani s kavo

2.1

kavine češnje

plodovi rastlin iz rodu *Coffea*

2.2

kavin plod

neposušene češnje (plodovi) rastlin iz rodu *Coffea* po obiranju

2.3

kava v zunanji lupini

posušen kavin plod

2.4

neoluščena kava

kava v pergamentni luski

kavina zrna v endokarpu (pergamentni luski)

2.5

zelena kava

surova kava

kavina zrna

Prim. **zrno** (3.4)

OPOMBA: Tako imenovana zelena kava ni nujno zelene barve.

2.6

po mokrem postopku obdelana kava

prana kava

surova kava, dobljena z enim od dveh načinov obdelave plodov po mokrem postopku

Prim. **mokri postopek** (7.3)

OPOMBA: Izraz "prana kava" se uporablja za postopke, kjer je odstranjena pulpa. Izraz »polprana kava« se uporablja za postopke, kjer pulpa ostane na posušeni pergamentni luski.

2.7**blaga kava "mild"**

po mokrem postopku obdelana kava arabika

2.8**po suhem postopku obdelana kava****neprana kava**

surova kava, dobljena z obdelavo plodov po suhem postopku

Prim. **suhi postopek** (7.2)

OPOMBA: Uporablja se tudi izraz "naravna kava".

2.9**polirana kava**

surova kava, s katere je bila z mehanskim postopkom odstranjena srebrna luskin, kar ji daje lesk in lepši videz

2.10**prana in čiščena kava**

po suhem postopku obdelana surova kava, s katere je bila srebrna luskin odstranjena z mehanskim postopkom s pomočjo vode

2.11**ostanek po čiščenju**

tuje primesi, druge nečistoče, ki izvirajo iz kavinega plodu, in zrna z napakami, izločeni pri postopku čiščenja

iTeh STANDARD PREVIEW

2.12**pražena kava**

proizvod, dobljen s praženjem surove kave

(standards.iteh.ai)

[SIST ISO 3509:2011](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)

2.13**mleta kava****pražena in mleta kava**

proizvod, dobljen z mletjem pražene kave

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

2.14**kavin ekstrakt**

proizvod, pridobljen izključno iz pražene kave s fizikalnimi postopki, pri katerih se uporablja voda kot edino sredstvo za ekstrakcijo, ki ne izvira iz kave

2.15**instant kava****topna kava****suhi kavin ekstrakt**

posušen in v vodi topen proizvod, pridobljen izključno iz pražene kave s fizikalnimi postopki, pri katerih se uporablja voda kot edino sredstvo za ekstrakcijo, ki ne izvira iz kave

2.15.1**instant kava v prahu (spray-dried)**

instant kava, pridobljena s postopkom, pri katerem se tekoči kavin ekstrakt razprši v vročem zraku, da voda izhlapi in nastanejo suhi delci

2.15.2**aglomerirana instant kava**

instant kava, pridobljena s postopkom, pri katerem se posušeni delci instant kave v prahu družijo v večje delce

2.15.3

liofilizirana (freeze-dried) instant kava

liofiliziran (freeze-dried) kavin ekstrakt

liofilizirana (freeze-dried) kava

liofilizirana (freeze-dried) topna kava

instant kava, pridobljena s postopkom, pri katerem se tekoči proizvod zamrzne in nato led odstrani s sublimacijo

OPOMBA: V francoskem jeziku se izraz »lyophilisé« uporabljata za liofilizirano (**freeze-dried**) kavo.

2.16

dekofeinizirana kava

kava, iz katere je kofein odstranjen z ekstrakcijo

OPOMBA: Največja vsebnost preostanka kofeina ali minimalna stopnja dekofeinizacije je opredeljena v nekaterih nacionalnih predpisih.

2.17

kavin napitek

napitek, pridobljen iz mlete pražene kave, obdelane z vodo, ali napitek iz kavinega ekstrakta ali instant kave, katerima je dodana voda

3 Deli neposušene kavinega plodu

3.1

kavina češnja

cel svež plod kavovca

3.2

pulpa

del kavine češnje, sestavljen iz eksokarpa in večine mezokarpa

OPOMBA: Pulpa je odstranjena pri postopku pulpiranja in fermentaciji.

Prim. **pulpiranje** (7.3.1)

3.3

pergamentna luskina

endokarp kavinega plodu

3.4

zrno

sveže zrno

endosperm (seme) kavinega plodu

4 Deli posušene kavinega plodu

4.1

posušena kavina češnja

posušen plod kavovca, ki je sestavljen iz zunanjih ovojev in enega ali več zrn

4.2

lupina

posušena češnjeva pulpa

zunanjí ovoji (perikarp) posušene kavinega plodu

4.3

zrno v pergamentni luskini

kavino zrno, ki je v celoti ali delno ovito v svojo pergamentno luskino (endokarp)

4.4

posušena pergamentna luskina
posušen endokarp kavinega plodu

4.5

srebrna luskina
ovojnica kavinega zrna

OPOMBA: Ponavadi je srebrnkaste ali bakrene barve.

4.6

kavino zrno
komercialni izraz, ki označuje posušeno seme kavovca

5 Surova kava

5.1 Morfološke značilnosti

5.1.1

premer zrna
premer najmanjše okrogle odprtine, skozi katero še lahko preide kavino zrno

OPOMBA 1: Ponavadi se uporablja za luknje v sitih, uporabljenih pri klasifikaciji (določanju velikosti) zrn.

OPOMBA 2: Za klasifikacijo **okroglih zrn** (5.1.3) se lahko uporablja posebna definicija.

5.1.2

ploščato zrno
kavino zrno z eno opazno ravno površino

iTeh STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)

5.1.3

okroglo zrno
perla
kavino zrno s skoraj ovalno obliko, ki je posledica razvoja enega samega semena v plodu

[SIST ISO 3509:2011](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-e7d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)

[https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-e7d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)

[e7d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-e7d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011)

5.1.4

slonovo zrno
medsebojno zrasla zrna (navadno dve, včasih tudi več) kot rezultat nepravilne poliembrionije
Prim. **ušesno zrno** (5.4.3)

5.2 Tuje primesi

5.2.1

tuje primesi
primesi mineralnega, živalskega ali rastlinskega izvora, ki ne izvirajo iz kavine češnje

5.2.2

kamen
kamen vseh velikosti

5.2.3

vejica
lesen delček vseh velikosti

5.2.4

grudica
zrnast skupek delcev zemlje

5.2.5

kovinske primesi

kovinski delci vseh velikosti

OPOMBA: To so lahko delci, prisotni po sušenju kave v prostoru sušenja in/ali zaradi vpliva uporabe tehnološke opreme v stiku s kavo.

5.2.6

primesi živalskega izvora

delci živalskega izvora vseh velikosti, kot so mrtvi insekti, delci ali ostanki insektov, izločki živali

OPOMBA: To so lahko delci, prisotni po sušenju kave v prostoru sušenja.

5.2.7

druge tuje primesi

delci vseh velikosti, ki ne izvirajo iz proizvodnje kave

Primeri: cigaretni ogorki, delci plastike, deli vreč, vrvic, stekla, mineralnih delcev in zrn drugih vrst, kot so koruza, pšenica itd.

5.3 Napake, ki izvirajo iz kavinega plodu

5.3.1

posušena češnja

posušen plod kavovca, ki zajema zunanje ovojnice in eno ali več zrn

5.3.2

delec lupine

delec posušenega zunanjega ovoja češnje (perikarpa)

5.3.3

zrno v pergamentni luskini

kavino zrno, ki je v celoti ali delno ovito v svojo pergamentno luskino (endokarp)

5.3.4

delec pergamentne luskine

delec posušene pergamentne luskine (endokarpa)

5.4 Nepravilno oblikovana zrna

5.4.1

deformirano zrno

kavino zrno, ki se zaradi netipične oblike razločno razlikuje od drugih

5.4.2

školjkasto zrno

deformirano zrno, ki se zaradi neobičajno oblikovanega zunanjega dela v obliki vdolbine razločno razlikuje od drugih

OPOMBA: Školjkasta zrna so ponavadi najdena z **ušesnimi zrni** (5.4.3.). Obe zrna nastaneta iz razdelitve **slonovega zrna** (5.1.4).

5.4.3

ušesno zrno

školjkasto jedro

deformirano zrno, ki se zaradi značilne zmečkane netipične oblike razločno razlikuje od drugih

OPOMBA: Ušesna zrna so ponavadi najdena s **školjkastimi zrni** (5.4.2.). Obe zrna nastaneta iz razdelitve **slonovega zrna** (5.1.4).

5.4.4**delec zrna**

delec kavinega zrna, katerega prostornina je manjša od polovice zrna

5.4.5**zlomljeno zrno**

delec kavinega zrna, katerega prostornina je enaka ali večja od polovice zrna

5.4.6**s pulperjem poškodovano zrno**

po mokrem postopku obdelano kavino zrno, ki je bilo med postopkom pulpiranja zarezano ali poškodovano in ima pogosto rjave ali črnkaste lise

5.4.7**zrno, poškodovano od insektov**

kavino zrno, ki so ga od znotraj ali zunaj napadli in poškodovali insekti

OPOMBA: Izraz »fève scolytée« ali »broca« se v francoščini uporablja za zrno, poškodovano od insektov vrste *Hypothenemus hampei* Ferr.

5.4.8**z insekti okuženo zrno**

kavino zrno, v katerem je eden ali več insektov ne glede na stopnjo njihovega razvoja

5.4.9**z živimi insekti okuženo zrno**

kavino zrno, v katerem je eden ali več živih insektov ne glede na stopnjo njihovega razvoja

5.4.10**z mrtvimi insekti okuženo zrno**

kavino zrno, ki vsebuje enega ali več mrtvih insektov ali njihovih delcev

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/93403893-391d-4832-b8af-ef2d4d04a5e8/sist-iso-3509-2011>

5.5 Zrna nepravilnega videza**5.5.1****črno zrno**

kavino zrno, katerega več kot polovica zunanje površine in notranjosti je črne barve (endosperm)

5.5.2**delno črno zrno**

kavino zrno, katerega polovica ali manj kot polovica zunanje površine in notranjosti je črne barve (endosperm)

OPOMBA: Pogosto se uporablja izraz "polčrno" zrno.

5.5.3**zeleno-črno zrno**

nedozorelo kavino zrno, ki ima pogosto nagubano površino temno zelene, skoraj črne barve in svetlečo se srebrno luskino

5.5.4**nezrelo zrno**

nedozorelo kavino zrno, ki ima pogosto nagubano površino

OPOMBA 1: Takšna zrna imajo zelenkasto ali kovinsko zeleno barvo srebrne luskin. Celične stene in notranja struktura niso popolnoma razvite.

OPOMBA 2: Po praženju so nezrela zrna ponavadi svetlejšega rjavega odtenka kot dozorela zrna.